

Zonevreemde bedrijven en zonevreemde uitbreidingen: een blijvende zorg voor de GOM - West-Vlaanderen en het bedrijfsleven

Meer dan andere provincies is West-Vlaanderen een gebied van zelfstandig ondernemen. Dit blijkt onder meer uit de jongste Volkstelling (1991). Onder de Vlaamse provincies is West-Vlaanderen de provincie met het hoogste aandeel van werkgevers en zelfstandigen (als hoofdberoep) in de totale werkgelegenheid. Dit aandeel bedraagt voor West-Vlaanderen circa 18 % terwijl Vlaanderen als geheel ongeveer 15 % haalt. Dit zelfstandig ondernemen doet zich in West-Vlaanderen verhoudingsgewijze sterk voor in de industrie. Vandaar het grote aantal kleine en middelgrote industriële ondernemingen (KMO's). Het fenomeen doet zich vooral voor in de streek van Kortrijk, Roeselare en Tielt.

Deze talrijke KMO's zijn het resultaat van een sinds lang aanwezig, sterk ondernemersinitiatief in symbiose met familiekapitaal. Het gaat dus om de werking van eigen, interne groeikrachten; men spreekt ook van een "endogene ontwikkeling". De sterkte van deze ondernemingen is dat zij, meer dan grote ondernemingen in staat zijn soepel te werken. Deze soepelheid heeft te maken met snelheid, klantgerichtheid, gevoeligheid ten aanzien van nieuwe mogelijkheden en dergelijke meer.

In dit verband kan herinnerd worden aan een uitspraak van Guido Declercq op de Algemene Voorlichtingsvergadering van de GOM - West-Vlaanderen in 1983. Sprekend over West-Vlaanderen met "haar dicht weefsel van KMO's en haar pragmatische tradities" stelde hij: "Het Texas van Europa zou wel eens hier kunnen liggen, niet omwille van olie- en gasvoorkomens, maar omwille van werkkraft en creativiteit en flexibiliteit en durf en regionaal gespreid gezond verstand."¹

Het economisch fenomeen van deze vanouds gegroeide kleine en middelgrote ondernemingen heeft ook een ruimtelijk aspect. Veel van deze bedrijven zijn niet op bedrijventerreinen geconcentreerd maar staan verspreid in het bewoningsweefsel of in de open ruimte. Concreet betekent dit onder meer dat zij op het vlak van ruimtelijke ordening in een zeer ongemakkelijke positie zitten. Hierbij kan men twee situaties onderscheiden.

Ofwel zijn zij op de vigerende plannen (gewestplan, gemeentelijke plannen van aanleg) wel expliciet aangeduid, maar dan op een ruimtelijk beperkte wijze. Dit betekent dat zij, bij eventuele uitbreiding, in een niet gepaste bestemmingszone (bijvoorbeeld: landbouwzone) terecht komen. Met andere woorden: hun uitbreiding wordt "zonevreemd" en dus juridisch onmogelijk zolang de bestemming van de grond niet is gewijzigd (tenzij voor milieu-investeringen).

Ofwel zijn zij helemaal niet ingetekend op de vigerende plannen en zijn zij in hun geheel "zonevreemd". Hierbij valt te onderstrepen dat de gewestplannen initieel niet als gedetail-

leerde plannen werden gezien en dat gedetailleerde bestemmingen overgelaten werden aan de gemeentelijke plannen.

Om problemen van zonevreemde bedrijven en zonevreemde uitbreidingen op te lossen biedt de Vlaamse overheid sinds februari 1997 het instrument "Sectoraal Bijzonder Plan van Aanleg Zonevreemde Bedrijven" aan. In dit plan moet voor elk van de probleembedrijven van (eventueel een deel van) de gemeente een uitspraak over behoud en/of uitbreidingsmogelijkheden geformuleerd worden. Dit systeem is evenwel niet werkbaar omdat het te statisch is en zeer tijdrovend. Veel ervaring met het opmaken en goedkeuren van een dergelijk plan is er nog niet maar men kan gerust gewagen van twee à drie jaar. Deze gang van zaken staat haaks op de dynamiek die aanwezig is in de KMO's.

Bovendien kan het Sectoraal Bijzonder Plan van Aanleg, volgens de thans van toepassing zijnde ministeriële omzendbrief, niet gebruikt worden in gevallen waarbij het gaat om een bestemmingsverandering van meer dan 5 ha; in dit geval moet een wijziging van het gewestplan doorgevoerd worden.

Vandaar dat de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij West-Vlaanderen sinds 1991 stelselmatig bij de bevoegde Vlaamse minister voorstellen indient tot wijziging van gewestplannen met het oog op het veiligstellen van zonevreemde bedrijven en zonevreemde uitbreidingen. Het gaat hierbij om gevallen die door de GOM, in samenspraak met de betrokken gemeentebesturen, verantwoord geacht worden. Hierbij houdt men niet enkel rekening met economische belangen maar gaat de aandacht evenzeer naar elementen van ruimtelijke ordening.

Gezien het feit dat vooral het centrale en zuidoostelijke deel van de provincie gekenmerkt is door het voorkomen van talrijke bedrijven in het bebouwingsweefsel of in de open ruimte, is het niet verwonderlijk dat de GOM - West-Vlaanderen in eerste instantie voorstellen indiende tot wijziging van de gewestplannen Roeselare-Tielt (in 1991, 1996 en 1997) en Kortrijk (in 1997). Deze GOM-voorstellen hadden betrekking op 72 bedrijven en een gezamenlijke oppervlakte van 302 ha. Bij de definitieve vaststelling van de gewestplanwijzigingen (Roeselare-Tielt : in 1995 en 1998; Kortrijk : in 1998) bleek dat slechts een gedeelte van de GOM-aanvragen gehonoreerd waren. Deze definitieve vaststellingen brachten soelaas voor 34 bedrijven met een gezamenlijke oppervlakte van 224 ha.

Hieraan kunnen we nog toevoegen dat, via de voorstellen die de GOM - West-Vlaanderen sedert 1991 indiende, in de gewestplannen Kortrijk, Roeselare-Tielt, Ieper-Poperinge, Veurne-Westkust en Diksmuide-Torhout ook bijkomende bedrijventerreinen of uitbreidingen van bedrijven-

terreinen werden voorzien. Het gaat om een globale oppervlakte van ongeveer 560 ha.

Tot zover de tot nog toe behaalde resultaten. De zaak is hiermee evenwel niet af. Ondertussen heeft de GOM - West-Vlaanderen immers ook voorstellen ingediend omtrent zonevrije bedrijven of zonevrije uitbreidingen voor andere West-Vlaamse gewestplannen. In 1998 werden voorstellen ingediend voor wijziging van de gewestplannen Brugge-Oostkust, Oostende-Middenkust en Ieper-Poperinge. Deze drie dossiers hebben betrekking op 24 bedrijven en 95 ha. Op heden heeft de bevoegde Vlaamse overheid de procedures voor de betrokken gewestplanherzieningen nog niet gestart.

Hetzelfde geldt ook in verband met een aantal eerder ingediende GOM-voorstellen voor bijkomende bedrijventerreinen of uitbreidingen van bedrijventerreinen in de gewestplannen Kortrijk, Ieper-Poperinge, Brugge-Oostkust, Oostende-Middenkust en Veurne-Westkust (samen circa 310 ha).

De GOM - West-Vlaanderen heeft echter niet enkel voorstellen tot gewestplanwijzigingen ingediend. Daarnaast heeft zij, vanuit dezelfde bezorgdheid, ook voorstellen tot wijziging van de regelgeving uitgewerkt en aan de bevoegde overheid overgemaakt. De achterliggende gedachte was tot een snelle en eenvoudige procedure te komen die tevens rechtszekerheid geeft.

Deze voorstellen komen hierop neer.

Wanneer het gaat om het behoud (regularisatie) van een zonevrij bedrijf of om een zonevrije uitbreiding (van een niet zonevrij bedrijf) en de betrokken oppervlakte bedraagt 5 ha of meer dan zou het instrument van het (normale) Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) kunnen aangewend worden, mits evenwel een kortere goedkeuringsprocedure kan gevolgd worden (vijf maand in plaats van tien maand). De eindbeslissing omtrent de goedkeuring blijft in dit geval op het Vlaamse niveau.

Deze verkorte goedkeuringsprocedure voor een BPA wordt voor deze gevallen als volgt voorgesteld :

- het college van burgemeester en schepenen beslist tot het opmaken van een BPA en stelt een ontwerper aan;
- de ontwerper zendt het voorontwerpplan door bemiddeling van het college naar de door de Vlaamse regering aangeduide besturen en openbare instellingen;
- binnen de 30 dagen na het toezenden van het voorontwerpplan verlenen de besturen en de openbare instellingen schriftelijk advies, zoniet wordt het geacht gunstig te zijn. Indien nuttig wordt binnen de 15 dagen na het toezenden van het voorontwerp een coördinatievergadering gehouden met de betrokken administraties (AROHM, landbouw, economie, milieu).

Van deze coördinatie-vergadering wordt een schriftelijk verslag opgesteld;

- *het plan wordt op zijn eerstvolgende zitting aangepast door het college van burgemeester en schepenen (het voorontwerp wordt ontwerp) en onderworpen aan een openbaar onderzoek dat 30 dagen duurt. Gedurende deze periode kan ook eventueel een raadpleging van de gemeenteraad ingebouwd worden;*
- *het college van burgemeester en schepenen maakt op zijn eerstvolgende zitting proces-verbaal op van sluiting van het onderzoek en legt het ontwerp voor aan de bestendige deputatie en aan de Vlaamse regering;*
- *de bestendige deputatie brengt binnen 30 dagen advies uit, zoniet wordt het geacht gunstig te zijn;*
- *de Vlaamse regering verleent haar goedkeuring binnen 35 dagen vanaf de aanneming door het schepencollege, zoniet wordt het plan geacht goedgekeurd te zijn;*
- *het plan treedt in werking 15 dagen na bekendmaking van het goedkeuringsbesluit van de Vlaamse regering in het Belgisch Staatsblad.*

Wanneer echter de betrokken oppervlakte minder dan 5 ha bedraagt dan zou de zaak kunnen geregeld worden via het afleveren van een bouwvergunning op gunstig advies van de gemachtigde ambtenaar van de Administratie Ruimtelijke Ordening ("Stedenbouw").

Het GOM-voorstel terzake is dat de gemachtigde ambtenaar kan afwijken van de voorschriften van een (ontwerp-)gewestplan indien de aanvraag betrekking heeft op de verbouwing of uitbreiding van bestaande vergunde bedrijfsgebouwen binnen de onmiddellijke omgeving ervan (aansluitend en maximum 5 ha). Het gaat om :

- *bedrijfsgebouwen die een bestemming hebben die afwijkt van de bestemming zoals bepaald in het (ontwerp-)gewestplan;*
- *bedrijfsgebouwen die wel staan op een industriegebied maar wensen uit te breiden op gronden met een andere bestemming omdat er geen bedrijfstechnische uitbreidingsmogelijkheden zijn binnen het betrokken industriegebied.*

Het afwijkend advies van de gemachtigde ambtenaar (bevoegd voor een provincie) kan slechts worden verleend na gunstig advies van de bestendige deputatie van de provincie. Dit betekent dat de bevoegdheid in feite gedelegeerd wordt naar het provinciaal niveau.

Uit het voorgaande blijkt de bekommernis van de GOM-West-Vlaanderen voor het behoud van de levenskracht van de voor West-Vlaanderen typische KMO-economie.

Endogene streekontwikkeling is niet voor niets een van de pijlers van de strategie voor West-Vlaanderen zoals geformuleerd in "West-Vlaanderen 2000"² en in de provinciale "Beleidsnota Economie"³. De problematiek van de zone-

vreemde bedrijven en zonevreemde uitbreidingen zal zich overigens in de eerstkomende jaren wellicht nog scherper stellen omdat veel bedrijven binnenkort hun milieuvergunning moeten vernieuwen en naar aanleiding hiervan bepaalde aanpassingen willen doorvoeren. De koppeling tussen bouwvergunning en milieuvergunning kan dan ook voor problemen zorgen. Er zal dus zeker verder aan de weg moeten getimmerd worden om te komen tot pragmatische en bedrijfsvriendelijke oplossingen die verzoenbaar zijn met een goede ruimtelijke ordening.

- ¹ G. Declercq, "Economische vernieuwing door wetenschappelijk onderzoek en risico-kapitaal : een nieuwe opdracht voor West-Vlaanderen", in "West-Vlaanderen Werkt", 1983, nr. 4.
- ² N. Vanhove en J. Theys, "West-Vlaanderen 2000 - Een strategie voor economische ontwikkeling", WES, 1990.
- ³ "Beleidsnota Economie", Provincie West-Vlaanderen, 1997.

Het Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie van de EU

Alain Deleener
wetenschappelijk adviseur IWT

Situering en definitie van een Kaderprogramma

Op wereldschaal komen snel nieuwe markten tot ontwikkeling op het gebied van onder meer informatie en communicatie, milieu en voedingsmiddelen. Omdat productie- en innovatiecycli steeds korter worden, gaan onderzoek en technologische ontwikkeling (OTO) steeds zwaarder wegen op de kostenstructuur van de productie en in het internationaal concurrentiegebeuren. De Europese eenheidsmarkt beoogt dan ook

- de competitiviteit van de Europese industrie te bevorderen;
- het rationeel en optimaal gebruik van het potentieel binnen de Europese Unie (EU);
- het bevorderen van het welzijn van de burgers.

Wetenschap en technologie worden ingeschakeld in de verwezenlijking van deze objectieven en de ondersteuning van het EU-beleid in verschillende domeinen zoals onder meer milieu, energie en informatietechnologie.

Via een versterking van de technologische basis van de bedrijven wordt er gestreefd naar een verbetering van de internationale concurrentiepositie van de Europese industrie voornamelijk ten opzichte van de Verenigde Staten en Japan. De activiteiten op het vlak van OTO

en demonstratie worden gepland en gecoördineerd in de zogenaamde kaderprogramma's. Een kaderprogramma is een planning over meerdere jaren (meestal vier à vijf jaren) waarbij de prioritaire domeinen en het budget worden vastgelegd. Het vormt als het ware het beleidsinstrument van de EU op het vlak van OTO.

Historiek van de Kaderprogramma's

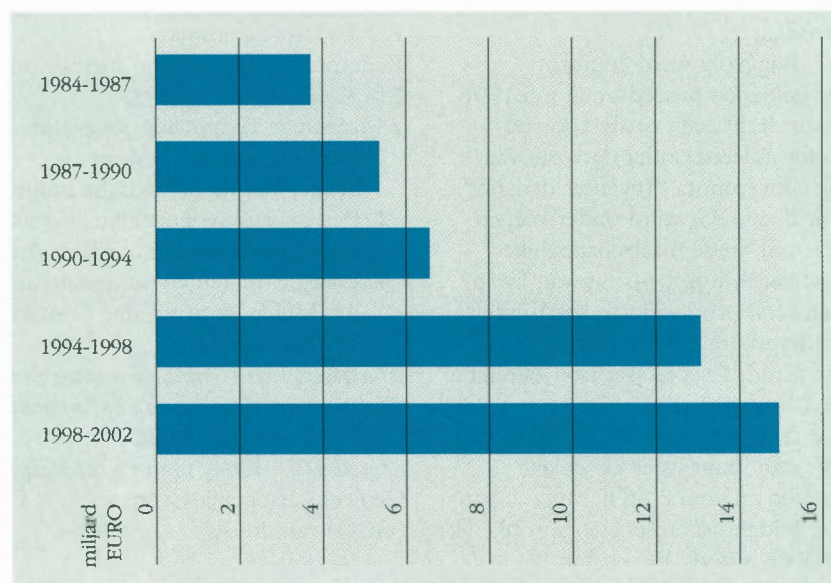
In de jaren vijftig was de politieke aandacht in Europa vooral gericht op het beheer van de energiebronnen. Twee energiebronnen waren toen belangrijk, namelijk kolen en nucleaire energie. Dit leidde tot de oprichting van supranationale organisaties zoals de EGKS en de CERN (Europees Centrum voor Kernonderzoek), later gevolgd door de EEG en EURATOM. De Europese onderzoeksactiviteiten situeerden zich dan ook voornamelijk rond deze twee domeinen. In 1974 zijn de onderzoeksactiviteiten uitgebreid

Om KMO's te stimuleren tot deelname aan het Kaderprogramma bestaan er specifieke maatregelen, die het indienen van voorstellen en het deelnemen aan de OTO-activiteiten door KMO's moeten vergemakkelijken.

tot andere terreinen en werd gestart met de uitvoering van een aantal grote sectoriële onderzoeksprogramma's. De eerste domeinen waarin dit soort programma's tot stand kwam waren: energie, milieu, en grondstoffen. Onder druk van de internationale concurrentie zijn er in het begin van de jaren tachtig een hele reeks nieuwe programma's tot stand gekomen op belangrijke technologische domeinen als informatietechnologie, biotechnologie, materialen enzomeer.

Naarmate de omvang en de diversiteit van de activiteiten van de Gemeenschap toenamen, ontstond de behoefte aan coördinatie van de onderzoeksactiviteiten en aan een strategisch overzicht van

Grafiek 1
Evolutie budget Kaderprogramma's

de diverse activiteiten. Vandaar dat het Europees onderzoeksbeleid nu wordt geformuleerd in een zogenaamd "Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie van de Europese Gemeenschap".

Het Eerste Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling ging van start in 1984, en duurde tot 1987 en had een totaal budget van 3,750 miljard ecu. Grafiek 1 geeft aan dat het belang van de achtereenvolgende kaderprogramma's aanzienlijk toeneemt. Voor het huidige Vijfde Kaderprogramma is een budget van 14,960 miljard ecu/euro voorzien.

Vorbereiding van het Kaderprogramma

Bij de voorbereiding van een kaderprogramma wordt eerst een voorstel van prioriteiten door de Europese Commissie (EC) geformuleerd. Dit voorstel wordt dan zowel aan de (Europese Minister-) Raad voor Onderzoek als aan het Europees Parlement (EP) voorgelegd. Het kaderprogramma vormt immers één van de weinige items waarover beide instellingen in consensus hun akkoord moeten geven. Bovendien moet de beslissing binnen de Raad (van Ministers) ook in consensus genomen worden. Elk land kan zijn veto stellen. Dit heeft tot gevolg dat er bij de besluitvorming en de totstandkoming van het Vijfde Kaderprogramma heel wat vertraging is opgelopen. Voor het volgende kaderprogramma zal dit enigszins kunnen vermeden worden daar binnen de Raad de beslissing met meerderheid van stemmen zal kunnen genomen worden.

Bijgevolg werd conform de geldende procedure in juli 1996 door de EC een eerste voorstel geformuleerd onder de vorm van de conceptnota "Inventer demain". Dit document werd onderworpen aan een brede maatschappelijke discussie en op basis hiervan kwam een eerste voorstel van het Vijfde Kaderprogramma in februari 1997 tot stand. Pas één jaar later bereikte de Ministerraad hierover een gemeenschappelijk standpunt. Dit standpunt week op enkele punten en vooral op het niveau van het budget af van het oorspronkelijk voorstel van de EC en van

het standpunt van het EP. Zo stelde de EC en het EP respectievelijk een totaal budget voor van 16,3 en 16,7 miljard ECU, terwijl de Minister-raad uiteindelijk een maximum van 14 miljard ECU voorstelde. Om tot een consensus te komen was een lange onderhandelings- en reconciliatieperiode noodzakelijk. Uiteindelijk werd op 17 november 1998 een compromis bereikt en werd op 22 december 1998 het Vijfde Kaderprogramma finaal goedgekeurd met een budget van 14,96 miljard ECU/EURO.

Momenteel zijn de besprekingen van de werkprogramma's (werk- of implementatieplannen) van de verschillende specifieke programma's aan de gang.

Structuur van het Vijfde Kaderprogramma

In tegenstelling tot de vroegere kaderprogramma's, die bestonden uit programma's rond bepaalde technologiedomeinen (informatie, milieu, en dergelijke) is het Vijfde Kaderprogramma nu opgebouwd rond vier thematische programma's en drie horizontale programma's.

Thematische programma's

De thematische programma's zijn gekozen in functie van voor de EU prioritaire sociale economische doelstellingen of probleem-

gebieden. Elk van de thematische programma's is opgebouwd rond drie onderdelen:

- kernactiviteiten,
- generieke activiteiten,
- steun voor onderzoeksinfrastructuur.

De kernactiviteiten vormen de belangrijkste nieuwigheid van het Vijfde Kaderprogramma en zijn zijn bedoeld om een gemeenschappelijk Europees probleem aan te pakken. Zij gaan uit van een probleemgerichte en multidisciplinaire aanpak. Men zal dus bij het indienen van projectvoorstellen moeten nagaan in welke mate het voorstel een oplossing kan bieden aan één van de prioritaire socio-economische thema's, geformuleerd onder de vorm van de kernactiviteiten. In totaal zijn er 20 kernactiviteiten (zie hieronder):

Kwaliteit van het bestaan en beheer van de biologische hulpbronnen

- Voeding, voedingswetenschap en gezondheid;
- Beheersing van infectieziekte;
- De cel als fabriek;
- Milieu en gezondheid;
- Duurzame landbouw, visserij en landbouw en geïntegreerde ontwikkeling van plattelands gebieden, met inbegrip van berggebieden;
- Vergrijzing van de bevolking en handicaps.

Structuur van het Vijfde Kaderprogramma

	Bedrag in miljoen EURO	%
Totaal budget	14.960	100
EU Kaderprogramma	13.700	91,6
Kaderprogrammama voor nucleair onderzoek (Euratom)	1.260	8,4
EU Kaderprogramma	13.700	100
<i>1° activiteit: Thematische programma's</i>	10.843	79
1. Kwaliteit van het bestaan en beheer van de biologische hulpbronnen	2.413	22,3
2. Een gebruiksvriendelijke informatiemaatschappij	3.600	33,2
3. Concurrerende en duurzame groei	2.705	24,9
4. Energie, milieu en duurzame ontwikkeling		
4a. Milieu en duurzame ontwikkeling	1.083	10
4b. Energie	1.042	9,6
<i>2° activiteit: Internationale samenwerking</i>	475	3,5
<i>3° activiteit: Bevordering van innovatie en deelname van KMO's</i>	363	2,6
<i>4° activiteit: Verhoging van het menselijk potentieel</i>	1.280	9,3
Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (GCO) van de EC	739	5,4

Een gebruiksvriendelijke informatiemaatschappij

- Systemen en diensten voor de burger;
- Nieuwe werkmethode en elektronische handel;
- Multimedia-inhoud en -instrumenten;
- Essentiële technologie en infrastructuur.

Een concurrerende en duurzame groei

- Innovatieve producten, procédés en organisatie;
- Duurzame mobiliteit en intermodaliteit;
- Landvervoer- en mariene technologieën;
- Nieuwe perspectieven voor de luchtvaart (aëronautiek).

Behoud van het ecosysteem

Milieu en duurzame ontwikkeling

- Duurzaam waterbeheer en waterkwaliteit;
- Veranderingen op wereldschaal, klimaat en biodiversiteit;
- Duurzame mariene ecosystemen;
- De stad van morgen en het culturele erfgoed.

Energie

- Schonere energiesystemen, met inbegrip van systemen van hernieuwbare energie;
- Economische en efficiënte energie voor een concurrerend Europa.

Horizontale programma's

Bij de horizontale programma's zijn er geen kernactiviteiten, behalve voor "Verhoging van het menselijk onderzoekspotentieel", waar "Verdieping van de fundamentele kennis op sociaal-economisch gebied" toegevoegd werd. Een belangrijke nieuwheid in dit laatste horizontale programma is het opentrekken van de opleidingsbeurzen voor jonge onderzoekers, de zogenaamde Marie Curie beurzen, naar het bedrijfsleven. Het moet jonge onderzoekers in staat stellen in een andere lidstaat onderzoek te verrichten in een industriële of commerciële omgeving. Voorts is het de bedoeling de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de universiteiten te stimuleren. Van de gastonderneming wordt verwacht dat zij

voor een aangepaste onderzoeksinfrastructuur en een degelijke begeleiding zorgt. Er worden bijzondere regelingen uitgewerkt om de deelneming van KMO's aan dit beurzensysteem te vergemakkelijken. De middelen worden gezamenlijk door de Europese Commissie en het gastbedrijf ter beschikking gesteld.

Beheer van de programma's

Het kaderprogramma en de specifieke programma's worden in eerste instantie beheerd door de EC. Zij worden hierin bijgestaan door beheerscomités of de zogenaamde programmacomités en de Externe Adviesgroepen (EAGs). Deze laatste zijn een nieuwheid in het Vijfde kaderprogramma. Zij zijn samengesteld uit experts uit de industriële en wetenschappelijke wereld en uit gebruikersgroepen en zij adviseren de EC in verband met de werkprogramma's en de prioriteiten. De programmacomités zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende Lidstaten en bepalen samen met de EC de werkprogramma's, de oproepen en de selectie van projecten. De Belgische delegaties bij deze comités zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende gewesten en gemeenschappen en de federale overheid. De Vlaamse vertegenwoordigers van de meeste thematische programma's alsook van het horizontaal programma "Bevordering van innovatie en stimulering van deelname van KMO's" zijn IWT-adviseurs.

EU-financiering en KMO-specifieke maatregelen

Iedereen (openbare en particuliere instellingen), gevestigd in de EU, ongeacht de vorm van de rechtspersoonlijkheid kan een projectvoorstel indienen. Samenwerking met een partner is evenwel een absolute ontvankelijkheidsvereiste: de indieners dienen samen te werken met ten minste één partner uit een andere Lid-Staat of geassocieerd land. De meeste onderzoeksprojecten vinden plaats onder de vorm van projecten voor gezamenlijke rekening ('shared cost'). Hierbij worden de kosten gedeeld door de partners in

het project en de EU. De totale steun van de EU zal in het algemeen nooit meer bedragen dan 50 % van de volledige projectkosten.

Om KMO's te stimuleren tot deelname aan het kaderprogramma bestaan er specifieke maatregelen, die het indienen van voorstellen en het deelnemen aan de OTO-activiteiten door KMO's moeten vergemakkelijken. De Europese definitie van KMO is een bedrijf

- met minder dan 250 werknemers,
 - met ofwel een jaaromzet van maximum 40 miljoen euro (ca. 1,6 miljard fr.) ofwel een jaarlijks balanstotaal van maximum 27 miljoen euro (ca. 1 miljard fr.)
 - en waarvan niet meer dan één derde in het bezit is van een moedermaatschappij of een andere grote organisatie (met uitzondering van financiële instellingen).
- Voor de KMO's bestaan er onder meer twee specifieke maatregelen.
- *Verkenningpremies*: met deze premies (maximum 22.500 euro of 907.648 fr.) kunnen de KMO's een definitief projectvoorstel uitwerken via bijvoorbeeld haalbaarheidsstudies of het zoeken van bijkomende partners.
 - *Onderzoeksprojecten in samenwerkingsverband*: hierbij kunnen minimum drie KMO's uit minstens twee verschillende Lidstaten voor een gemeenschappelijk technologisch probleem een projectvoorstel uitwerken dat door een derde entiteit ('RTD-performer') met aangepaste onderzoekscapaciteit kan uitgevoerd worden. Deze projecten kunnen continu bij de EC ingediend worden.

Indienen van projectvoorstellen en selectie

In het algemeen kunnen projectvoorstellen ingediend worden nadat de EC een oproep voor voorstellen heeft gelanceerd. De eerste oproepen worden voor de meeste programma's verwacht vanaf 1 maart 1999. Drie maanden na de oproep is de sluitingsdatum, de uiterste datum waarop de projectvoorstellen moeten ingediend zijn. Na deze datum vindt de evaluatie plaats door een internationaal